

U 13/2025 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle komission 26 päivänä helmikuuta 2025 antamat edellä mainitut ehdotukset sekä niistä laadittu muistio.

Helsingissä 24.4.2025

Työministeri Arto Satonen

Hallitussihteeri Sami Teräväinen

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI DIREKTIIVIEN 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 JA (EU) 2024/1760 MUUTTAMISESTA SILTÄ OSIN KUIN ON KYSE TIETYISTÄ YRITYSTEN KESTÄVYYSRAPORTOINTIA JA HUOLELLISUUSVELVOITETTA KOSKEVISTA VAATIMUKSISTA JA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI ASETUKSEN (EU) 2023/956 MUUTTAMISESTA RAJALLE PERUSTETUN HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖJEN SÄÄTÖMEKANISMIN YKSINKERTAISTAMISEN JA VAHVISTAMISEN OSALTA

1 Tausta

Komissio on korostanut tiedonannossaan ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen” (COM(2023) 168 final) sellaisen sääntelyjärjestelmän tärkeyttä, jolla varmistetaan tavoitteiden saavuttaminen mahdollisimman vähin kustannuksin. Sen vuoksi komissio on sitoutunut järjeistämään ja yksinkertaistamaan EU-lainsäädännön sisältämiä raportointivaatimuksia. Niin ikään Mario Draghin kilpailukykyraportti 9.9.2024 kiinnitti huomiota siihen, että nykyiset säännökset ovat omiaan rasittamaan suhteettomasti etenkin pk-yrityksiä.

EU-valtiopäämiesten Budapestin julistuksessa (11/2024) pyydettiin komissiota tuomaan esityksiä sääntelyn keventämisestä. Tähän vastauksena komissio tähtää vuoden 2025 työohjelmassaan siihen, että ennen sen toimikauden loppua vuonna 2029 hallinnollista rasitetta saadaan vähennettyä yleisesti 25 prosenttia ja pienten ja keskisuurten yritysten osalta 35 prosenttia. Ehdotus on ensimmäinen osa sääntelyn keventämiseen tähtävien lainsäädäntöehdotusten sarjaa.

Yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi komissio julkisti 26.2.2025 kolme ehdotusta (*Omnibus I -ehdotukset*):

- Ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final). Ehdotukseen sisältyy erillinen näihin säädöksiin liittyvä soveltamisen lykkäämistä koskeva ns. stop-the-clock -direktiiviehdotus (COM(2025) 80 final);
- Ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final).

Kiireellisen käsittelyaikataulun johdosta ns. stop-the-clock -direktiiviehdotuksesta (COM(2025) 80 final) on laadittu erillinen E-kirje eduskunnalle (E 22/2025 vp). Suuri valiokunta on 11.4.2025 yhtynyt valtioneuvoston kantaan. Asiasta on viipymättä lähetetty myös perustuslain 96 §:n mukainen samansisältöinen U-kirje (U 10/2025 vp).

2 Ehdotusten tavoite

Direktiivi- ja asetusehdotusten tavoitteena on:

- tehdä kestävyysraportoinnista helpommin lähestyttävää ja tehokkaampaa
- yksinkertaistaa yritysvastuudirektiivin huolellisuusvelvoitteita vastuullisten liiketoimintakäytäntöjen tueksi
- yksinkertaistaa ja tehostaa hiilirajamekanismia.

3 Ehdotusten pääasiallinen sisältö

3.1 Kestävyysraportointidirektiiviä koskevat ehdotukset

Komission ehdotuksella (COM(2025) 81 final) muutettaisiin kestävyysraportointidirektiiviä (jäljempänä myös *CSRD*) seuraavasti:

3.1.1 Kestävyysraportointivelvollisuuden rajoittaminen

Voimassa olevassa CSRD:ssä on säädetty seuraava ajallinen porrastus kestävyysraportoinnin aloittamiselle:

Porrastus	Raportointivelvolliset	Raportoinnin aikataulu
”Ensimmäinen aalto”	i) Sellaiset pörssilistatut suuryritykset ja muut suuryrityksen kokoiset yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt (so. rahoituslaitokset ja vakuutusyhtiöt), joiden palveluksessa on yli 500 henkilöä.¹ ii) Edellä mainittujen oikeushenkilöiden konsernit, jos ne täyttävät i) kohdan kriteerit ts. ne ovat suurkonserneja – tällöin ei tule laadittavaksi kestävyysraporttia erikseen asianomaisesta oikeushenkilöstä.	• Kestävyysraportti laadittava ensimmäisen kerran 1.1.2024 alkaneelta tilikaudelta – raportti julkistettava vuonna 2025
”Toinen aalto”	• Muut kuin edellä tarkoitetut suuryritykset ja -konsernit	• Kestävyysraportti laadittava ensimmäisen kerran 1.1.2025 alkaneelta tilikaudelta – raportti julkistettava vuonna 2026

¹ Suuryrityksenä pidetään yritystä, jossa täyttyy kahtena viimeksi päättyneenä tilikautena vähintään kaksi seuraavista kriteereistä: palveluksessa >250 henkilöä, liikevaihto >50 meur, ja tase >25 meur.

”Kolmas aalto”	i) Pienyritykset ² (pl. mikrokokoiset) ja keskikokoiset ³ pörssilistatut ⁴ yritykset. ii) Pien- ja keskikokoisten pörssilistattujen yritysten konsernit, jos ne täyttävät i) kohdan kriteerit ts. ne ovat pienkonserneja – tällöin ei tule laadittavaksi kestävyysraporttia erikseen asianomaisesta pien- tai keskikokoisesta yrityksestä	• Kestävyysraportti laadittava ensimmäisen kerran 1.1.2026 alkaneelta tilikaudelta – raportti julkistettava vuonna 2027 • Nämä voivat kuitenkin vapaaharkintaisesti lykätä raportointivelvoitteen alkamista kahdella vuodella
”Neljäs aalto”	• ETA-alueen ulkopuoliset yritykset, jos niiden liikevaihto ETA-alueelta on viimeksi päättyneellä samoin kuin sitä edeltävällä tilikaudella >150 meur, ja niillä on ETA-alueella i) tytäryritys, joka täyttää suuryrityksen kriteerit, tai ii) sivuliike, jonka liikevaihto >40 meur viimeksi päättyneellä tilikaudella	• Kestävyysraportti laadittava ensimmäisen kerran 1.1.2026 alkaneelta tilikaudelta – raportti julkistettava vuonna 2027

Komission ehdottaa kestävyysraportointivelvollisten yritysten joukon supistamista. Komission ehdotuksen mukaan raportointivelvollisuus koski vain sellaisia yrityksiä ja konserneja, joiden palveluksessa on kumpanakin kahtena viimeksi päättyneenä tilikautena yli 1.000 työntekijää ja (i) liikevaihto suurempi kuin 50 miljoonaa euroa, tai (ii) taseen loppusumma suurempi kuin 25 miljoonaa euroa. Nämä liikevaihto- ja tasekriteerit ovat samat kuin mitä voimassa olevassa tilinpäätösdirektiivissä säädetään suuryrityksen määrittelemiseksi, mutta työntekijäkriteeri korottuisi nelinkertaiseksi nykyiseen verrattuna. Merkitystä vaille jäisi ehdotuksen myötä myös se, onko yritys pörssilistattu vai ei. Siten taulukossa ”kolmanteen aaltoon” kuuluvat pörssilistatut pk-yritykset eivät enää olisi kestävyysraportointivelvollisia.

3.1.2 ESRS-standardien mukaisten raportointivaatimusten keventäminen

² Pienyrityksenä pidetään yritystä, jossa täyttyy kahtena viimeksi päättyneenä tilikautena vähintään kaksi seuraavista kriteereistä: palveluksessa >50 henkilöä, liikevaihto >15 meur, ja tase >7,5 meur.

³ Keskikokoisena pidetään yritystä, joka ei ole mikroyritys eikä pienyritys ja jolla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi suuryritystä määrittävistä raja-arvosta.

⁴ Pörssilistauksella tarkoitetaan säänneltyä markkinapaikkaa, jollaisena Suomessa toimii Nasdaq Helsinki Oy (Helsingin pörssi). Toisaalta niin kutsuttuna monenkeskisenä kaupankäyntijärjestelmänä (Multilateral Trading Facility, MTF) – joka ei siis ole säännelty markkina – on Helsingin pörssin ylläpitämä First North Finland. Pienikokoinenkin osakeyhtiö tai osuuskunta, jonka osake tai muu oman pääoman ehtoinen arvopaperi taikka joukkolaina on kaupankäynnin kohteena Helsingin pörssissä, kuuluu kestävyysraportointivelvollisiin.

Tilinpäätösdirektiivissä (2013/34/EU) – sellaisena kuin se on muutettuna kestävyysraportointidirektiivillä – asetetaan yrityksille kahdensuuntainen raportointivelvoite olennaisista ESG- eli kestävyysseikoista, jotka koskevat ympäristöä (engl. environment – E), ihmisoikeuksia ja sosiaalisia näkökohtia (engl. social – S) sekä yrityshallintoa (engl. governance – G). Raportoitaviksi tulevat tiedot, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan ymmärtää yhtäältä yrityksen vaikutukset kestävyysseikkoihin ja toisaalta kestävyysseikkojen vaikutukset yrityksen itsensä kehitykseen, tulokseen ja asemaan.

Kestävyystiedot on raportoitava noudattaen eurooppalaisia kestävyysraportointistandardeja (*ESRS-standardit*), jotka komissio hyväksyy delegoiduilla säädöksillään kestävyysraportointidirektiivin mukaisesti. Näissä ESRS-standardeissa täsmennetään kestävyystietojen sisältö ja tarvittaessa rakenne, jota on noudatettava raportoimisessa.

Komissio hyväksyi 31.7.2023 ensimmäiset ESRS-standardit, jotka ovat yleisiä eli toimialaneutraaleja. Niitä noudatetaan kestävyysraportoinnissa riippumatta siitä, millä toimialalla asianomainen raportointivelvollinen harjoittaa yritystoimintaa. Velvollisuus raportoida tiettyjä aihekohtaisia ESRS-tietoja riippuu yrityksen laatiman olennaisuusarvion tuloksesta.

Komission muutosehdotuksen perustelujen mukaan tarkoituksena on yksinkertaistaa ja selvittää nykyistä standardistoa hallinnollisen taakan keventämiseksi. Tämän toteuttamisen tarkemmasta sisällöstä ei kuitenkaan ole tietoa muutosehdotuksessa.

Voimassa oleva CSRD velvoittaa komission laatimaan yleisten standardien ohella myös toimialakohtaiset ESRS-standardit raportoimiseksi erityisesti niistä seikoista, jotka ovat ominaisia yrityksen toimialalle. Komissio ehdottaa nyt toimialakohtaisten ESRS-standardien laatimisesta luopumista.

3.1.3 Pk-yritysten tiedonantovelvoitteiden rajoittaminen

Edeltävässä jaksossa 3.1.1 kuvatulla tavalla pörssilistatut pk-yritykset eivät enää kuuluisi kestävyysraportointivelvollisiin. Komissio ehdottaa myös säännöstä, joka rajoittaisi pk-yritysten – niin pörssilistattujen kuin listaamattomien – tiedonantovelvoitteita pankkeja ja muita finanssimarkkinatoimijoita samoin kuin kestävyysraportointiyrityksiä kohtaan. Pk-yrityksiltä ei saisi enää edellyttää muita kuin sellaisia tietoja, joista säädetään erikseen niitä koskevassa vapaaehtoisessa raportointistandardissa. Tiedonantovelvoite olisi siten huomattavasti varsinaisia ESRS-standardeja suppeampi.

3.1.4 Taksonomiaa koskevat ehdotukset

Tilinpäätösdirektiivin muutos koskien 19 a ja 29 a artiklaa muuttaa nykytilaa myös ns. yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen osalta, jollaisiksi on aikaisemmin katsottu luottolaitokset, pörssiyhtiöt ja vakuutusyhtiöt. Jatkossa soveltamisalassa ei huomioitaisi erikseen tällaisia toimijoita.

Tilinpäätösdirektiiviin ehdotetaan uusi 19 b ja 29 aa artikla, jossa säädettäisiin vapaaehtoisesta taksonomiaraportoinnista yrityksille, joilla on yli 1000 työntekijää, mutta joiden liikevaihto on alle 450 miljoonaa euroa. Kyseiset artiklat ovat samankaltaisia keskenään. Taksonomia-asetuksen ((EU) 2020/852) mukaisen raportoinnin lisäksi edellä tarkoitetut ei-rahoitusalan yritykset voisivat raportoida osittaisesta taksonomian mukaisuudestaan liikevaihdon ja pääomamenojen osalta. Osittaisella taksonomian mukaisuudella tarkoitetaan ehdotuksessa sitä, että yrityksen toiminto ei täyttäisi kaikkia taksonomiassa kyseiselle toiminnolle määriteltyjä

kriteerejä ympäristötavoitteen merkittävälle edistämislle tai ei merkittävän haitan -kriteerejä muiden ympäristötavoitteiden suhteen. Tällä pyritään kannustamaan yrityksiä tuomaan esiin edistymistään kestävyystavoitteissa ja kannustamaan siirtymätoimiin. Merkittävin muutos liittyy taksonomia-asetuksen soveltamisalaan liittyy kuitenkin tilinpäätösdirektiivin 19 a ja 29 a artiklan soveltamisalan muutokseen, koska taksonomia-asetuksen 8 artiklassa, joka koskee yhtiökohtaista taksonomiaraportointia, viitataan kyseisiin artikloihin. Täten kyseinen soveltamisalan muutos vaikuttaa myös taksonomia-asetuksen soveltamisalaan suoraan.

Taksonomian delegoitujen asetusten muutos

Omnibus I -paketin yhteydessä komissio julkaisi taksonomia-asetuksen delegoitujen asetusten muuttamista koskevan delegoidun asetuksen luonnoksen. Kyseinen luonnos sisältää muutoksia taksonomia-asetuksen 8 artiklan yhtiökohtaista raportointia tarkentavaan delegoituun asetukseen ((EU) 2021/2178) sekä muutoksen ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen ((EU) 2021/2139) ja ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen ((EU) 2023/2486) kemikaaleja koskeviin ei merkittävää haittaa kriteereihin (nk. DNSH-kriteerit). Muilta osin ilmastoa koskevaa delegoitua asetusta tai ympäristöä koskevaa delegoitua asetusta ei esitetä muutettavan. Luonnoksen tavoitteena on yhdenmukaistaa yhtiökohtaista raportointia Omnibus I -paketin muutosten kanssa, minkä takia sen muutokset koskevat pääosin yhtiökohtaista raportointia koskevaa delegoitua asetusta.

3.2 Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset

Komission ehdotuksella COM(2025) 81 final) muutettaisiin yritysten kestäväää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta annettua direktiiviä, jäljempänä *yritysvastuudirektiivi*, seuraavasti:

3.2.1 Yhdenmukaistamisen tason muuttaminen (art. 4)

Ehdotetuilla muutoksilla laajennettaisiin yhdenmukaistamisen enimmäistasoa koskevia säännöksiä kattamaan laajemmin huolellisuusvelvoitteen ydinsäännöksiä. Enimmäisharmonisointia koskevat säännökset koskisivat velvoitteen soveltamista ryhmätasolla (art. 6), vaikutusten tunnistamista (art. 8), haitallisiin vaikutuksiin puuttumista (art. 10(1)–10(5) ja art. 11(1)–11(6)) ja ilmoitusmekanismia (art. 14).

3.2.2 Haitallisten vaikutusten tunnistaminen (art. 8)

Haitallisten vaikutusten tunnistamiseen liittyvä perusteellinen arviointi olisi tehtävä yrityksen omista toiminnoista, tytäryritysten toiminnoista ja, jos ne liittyvät yrityksen toimintaketjuihin, niiden välittömien liikeympäristöjen toiminnoista alueilla, joilla haittavaikutusten on todettu todennäköisimmin ilmenevän ja olevan vakavimmat. Keskeisenä erona voimassa olevaan direktiiviin ehdotus rajaa haitallisista vaikutuksista koskevan perusteellisen arvion lähtökohtaisesti vain yrityksen suoriin liikeympäristöihin.

Perusteellinen arviointi olisi kuitenkin tehtävä, jos yrityksellä on uskottavia tietoja, jotka viittaavat siihen, että epäsuoran liikeympäristön toiminnassa on ilmennyt tai voi ilmetä haitallisia vaikutuksia. Yrityksen olisi suoritettava tällainen arviointi, jos liikesuhteen välillinen luonne liikeympäristöön johtuu keinotekoisesta järjestelystä, joka ei vastaa taloudellista todellisuutta ja viittaa säännösten kiertämiseen.

Riippumatta siitä, onko epäsuorista liikeympäristöistä saatavilla uskottavia tietoja, yrityksen on pyydettävä suoralta liikeympäristöltä sitoumukset siitä, että kyseinen liikeympäristö varmistaa

yrityksen käytäntöjen noudattamisen vahvistamalla vastaavat sitoumukset liikeyhteistyönsä.

Kun kartoitetaan arvoketjua haitallisten vaikutusten tunnistamiseksi, direktiivin soveltamisalaan kuuluvien suurten yritysten olisi rajoitettava liikeyhteistyönsä, jotka ovat pk-yrityksiä ja keski- ja suuryrityksiä (alle 500 työntekijää) pyytämänsä tiedot kestävyysraportointidirektiivin 29 a artiklassa tarkoitetuissa vapaaehtoisissa kestävyysraportointistandardeissa (VSME-standardi) määritettyihin tietoihin. Poikkeuksina ovat tilanteet, jossa on viitteitä todennäköisistä haitallisista vaikutuksista tai jos standardi ei kata relevantteja haitallisia vaikutuksia tai jos lisätietoja ei voida kohtuudella saada muulla tavoin.

3.2.3 Liikesuhteen päättämistä koskevan vaatimuksen poistaminen (art. 10(6) ja art. 11(7))

Ehdotetuilla muutoksilla poistettaisiin direktiivin mukainen velvollisuus purkaa liikesuhde viimeisenä keinona sen jälkeen, kun kaikki muut asianmukaisen huolellisuuden toimenpiteet on käytetty loppuun ja epäonnistuttu ja jos vaikutukset ovat vakavia.

3.2.4 Sidosryhmän määritelmän yksinkertaistaminen (art. 3(1)(n)) ja sidosryhmien kuulemisvelvoitteen rajaaminen (art. 13)

Ehdotuksessa muutettaisiin sidosryhmän määritelmää rajoittamalla se työntekijöihin, heidän edustajiinsa sekä henkilöihin ja yhteisöihin, joiden oikeuksiin tai etuihin yrityksen, sen tytäryhtiöiden ja sen liikeyhteistyönsä tuotteet, palvelut ja toiminta vaikuttavat tai voivat vaikuttaa suoraan. Lisäksi tehtäisiin muutos, jonka mukaan yritysten on otettava yhteyttä ”olennaisiin” sidosryhmiin ainoastaan asianmukaisen huolellisuuden prosessin kussakin tietyssä vaiheessa. Edelleen poistettaisiin velvoite kuulla sidosryhmiä, kun päätetään keskeyttää liikesuhde ja kun kehitetään laadullisia ja määrällisiä indikaattoreita huolellisuusvelvoitteen toimenpiteiden seurannan tehokkuutta varten.

3.2.5 Toimenpiteiden tehokkuutta koskevien arviointien ja huolellisuusvelvoite-politiikan päivittämisen frekvenssin harventaminen (art. 15)

Ehdotuksessa toimenpiteiden seuranta koskevaa velvoitetta muutettaisiin niin, että arvioinnit olisi tehtävä ilman aiheutonta viivytystä merkittävän muutoksen tapahduttua, mutta vähintään joka 5. vuosi ja aina, kun on perusteltua syytä uskoa, että toimenpiteet eivät enää ole riittäviä tai tehokkaita tai että kyseisten haittavaikutusten ilmenemisestä voi aiheutua uusia riskejä. Voimassa olevan direktiivin mukaan arvioinnit olisi tehtävä vuosittain.

3.2.6 Ilmastomuutoksen torjunta (art. 22)

Ehdotuksessa velvoite toimeenpanna ilmastosuunnitelma on poistettu, mutta suunnitelma olisi edelleen laadittava. Kestävyysraportointidirektiiviä vastaavasti ilmastosuunnitelmaan olisi sisällytettävä täytäntöönpanotoimet, mikä yhtenäistää direktiivien sisältöä tältä osin. Ehdotus muuttaa näin ollen näiden sääntelyjen välistä suhdetta.

3.2.7 Seuraamukset (art. 27(4))

Ehdotuksessa poistettaisiin seuraamusmaksun enimmäismäärälle säädetty viiden prosentin vähimmäistaso. Tämä sijaan säädettäisiin, että jäsenvaltiot eivät saisi asettaa enimmäismäärää, joka estäisi valvontaviranomaisia määräämästä seuraamuksia direktiivin 27 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi komissio veloitettaisiin laatimaan yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa sakkojen määräämistä koskevat suuntaviivat.

3.2.8 Siviilioikeudellinen vastuu (art. 29)

Ehdotuksessa direktiivistä poistettaisiin EU:n laajuinen nimenomainen vahingonkorvausvastuun sääntely. Sen sijaan sovellettaisiin kansainvälisen yksityisoikeuden säännöksiä. Ehdotuksessa poistettaisiin siviilioikeudellista vastuuta koskevasta artiklasta säännös järjestön tai ammattiliiton valtuuttamisesta vahingonkorvauskanteen nostamiseen ja säännös, jonka mukaan vahingonkorvauskanteeseen ja siviiliprosessiin sovellettavan kolmannen valtion lain sijaan on sovellettava pakottavasti jäsenvaltion kansallisia, direktiivin kyseisen artiklan täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

3.2.9 Komission ohjeiden julkaisun aikaistaminen (art.19(3))

Komission ohjeiden julkistamista aikaistettaisiin useilta osin noin kuudella kuukaudella ja komissio julkaisisi muun muassa huolellisuusvelvoitteen toimenpanoa koskevat ohjeistuksensa jo heinäkuussa 2026.

3.2.10 Uudelleenarviolausekkeet art. 36(1)

Finanssialaa koskeva uudelleenarviointilause poistettaisiin.

3.3 Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset

Hiilirajamekanismista (CBAM, Carbon Border Adjustment Mechanism) säädetään EU:n hiilirajamekanismiasetuksessa (EU 2023/956). Mekanismi on uudenlainen EU-ilmastopolitiikan instrumentti, jolla on erityisesti yritysten kilpailukykyyn ja teollisuuspolitiikkaan liittyviä vaikutuksia. Mekanismilla pyritään siihen, että EU-tuontituotteiden hinnat heijastaisivat nykyistä paremmin niiden päästösältöä, ja kannustetaan ulkomaisia valmistajia ja EU-alueen tuojia vähentämään päästöjään. Hiilirajamekanismilla tietyille EU:n ulkopuolelta tuleville tuotteille asetetaan samansuuruinen maksu, kuin joka kohdistuu EU:ssa valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin EU:n päästökaupan toimeenpanon seurauksena. Mekanismin keskeisenä tehtävänä on ehkäistä hiilivuotoa ja siten päästöjen siirtymistä EU:n ulkopuolelle.

Hiilirajamekanismi otetaan käyttöön tietyillä sektoreilla hiilivuodon ehkäisemiseksi, sillä kansainväliset erot ilmastotoimissa jatkuvat samalla, kun EU nostaa omien ilmastotoimiensa kunnianhimoa. Mekanismi otetaan käyttöön tarkemmin määritetyissä tuotteissa, jotka koskevat rautaa ja terästä, alumiinia, sementtiä ja lannoitteita ja vetyä sekä tuontisähköä. Hiilirajamekanismi korvaa vuodesta 2026 alkaen vaiheittain nykyisen hiilivuodon ehkäisyyn tähtäävän päästöoikeuksien ilmaisjaon niillä sektoreilla, joilla mekanismi otetaan käyttöön, niiden tuotteiden osalta, jotka tuotaina EU:hun kuuluvat mekanismin soveltamisalan piiriin. Hiilirajamekanismiasetusta, sen taustoja, toimintaperiaatetta ja vaikutuksia on käsitelty valtioneuvoston kirjelmissä U 57/2021 vp, UJ 4/2022 vp ja UJ 34/2022 vp.

Hiilirajamekanismin on tarkoitus muodostaa yksi kolmesta EU:n uudesta omasta varasta, joita koskevia komission ehdotuksia käsitellään yhtenä kokonaisuutena EU:n omien varojen järjestelmän kehittämistä koskevissa neuvotteluissa. Hiilirajamekanismia EU:n uutena omana varana on käsitelty kirjelmissä U 22/2022 vp ja UJ 21/2023 vp.

Komission hiilirajamekanismia (CBAM) koskevalla ehdotuksella (COM 2025 87 final) muutettaisiin EU:n hiilirajamekanismiasetusta rajatuilta osin. Muutosten tavoitteena on asetuksen toimeenpanon yksinkertaistaminen ja tehostaminen.

Ehdotuksessa komissio ei ehdota muutoksia alkuperäisen asetuksen mukaiseen mekanismin vaiheittaiseen käyttöönnoton aikatauluun eikä mekanismin soveltamisalaan yhtä toimeenpanoa selkiyttävää rajattua muutosehdotusta lukuun ottamatta. Sen sijaan vuoden 2025 kolmannella neljänneksellä komissio tulee esittämään kattavan hiilirajamekanismin tarkasteluraportin, jossa arvioidaan mekanismin laajentamista uusille päästökauppajärjestelmän sektoreille sekä alavirran tuotteiden ottamista mukaan sääntelyn piiriin. Lisäksi sen yhteydessä arvioidaan muun muassa epäsuorien päästöjen sisällyttämistä soveltamisalaan ja mekanismin kierron estämistä. Komissio tulee mahdollisesti antamaan vuonna 2026 esityksen hiilirajamekanismin uudelleenlaadinnasta näiden selvitysten pohjalta.

Ehdotuksen keskeiset muutosehdotukset liittyvät CBAM-tuonnin kynnysarvoon, jota sovelletaan tuonnin CBAM-velvollisuuden määrittämisessä sekä CBAM-todistusten myynnin ja takaisinoston järjestämiseen ja alkamisajankohtaan. Niin ikään esitys sisältää muutoksia liittyen kolmansien maiden tuontiin sovellettavaan päästölaskentaan sekä kolmansissa maissa maksettujen päästömaksujen huomioon ottamiseen mekanismin puitteissa. Tämän lisäksi esitys sisältää muutoksia tuotesidonnaisten päästöjen laskentaan ja hallinnon järjestämiseen etenkin CBAM-tuonnin lupaprosessin osalta.

3.3.1 CBAM-tuonnin kynnysarvon muuttaminen

Ehdotuksessa otettaisiin käyttöön uusi kumulatiivinen tuonnin massa perustuva kynnysarvo, joka olisi 50 tonnia maahantuoja kohti vuodessa. Uusi kynnysarvo korvaisi nykyisen lähetyseräkohtaisen 150 euron suuruisen kynnysarvon raudan ja teräksen, alumiinin, sementin sekä lannoitteiden osalta. CBAM-tavaroiden tuonnin jäädessä tämän kynnysarvon alle, tuonnin ei katsottaisi kuuluvan CBAM-velvollisuuden piiriin. Uuden kynnysarvon käyttöönnoton myötä pieniä lähetyseriä tuovat CBAM-maahantuoja, eli pääasiassa pienet ja keski suuret yritykset ja yksityishenkilöt, vapautuisivat CBAM-velvoitteista. Kynnysarvoa ei sovellettaisi tuontisähköön ja vetyyn, joiden tuonti olisi CBAM:n velvoitteiden piirissä ilman erillistä kynnysarvoa. Komissio tarkastelisi vuosittain kuinka suuren osan CBAM-tuonnin päästöistä kynnysarvo kattaa ja vaikuttaako kynnysarvo mekanismin kierron yrityksiin. Komissio voisi delegoidulla asetuksella tarvittaessa muuttaa kynnysarvoa.

Kynnysarvon muuttamisen seurauksena yritysten hallinnollinen taakka kevenisi. Kynnyksen määrittämiseksi tarvittava pohjatieto löytyisi edelleen kokonaisuudessaan maahantuojien tulli-ilmoituksilta. Muutos myös ehkäisisi osaltaan mekanismin kiertoa, sillä se poistaisi kannustimen osittaa lähetyksiä keinotekoisesti CBAM-velvoitteiden välttämiseksi ja lisäisi viranomaisen valtuuksia puuttua tilanteisiin, joissa toimijakohtaista 50 tonnin rajaa kierretään yritysjärjestelyin.

Esityksen mukaan komissio ja toimivaltaiset kansalliset viranomaiset yhdessä valvoisivat kumulatiivista tuonnin määrään perustuvan rajan täyttymistä. Esitys jättää auki, millä taholla käytännössä olisi viimekätinen vastuu valvoa rajan täyttymistä, sillä sama maahantuoja voi tuoda tavaraa eri EU-maihin.

3.3.2 Laskennalliset oletusarvot EU:n ulkopuolella maksetulle hiilen hinnalle ja tuotesidonnaisten päästöjen laskeminen

Hiilidioksidipäästöjen tehokas hinnoittelu hillitsee kasvihuonekaasupäästöjä asettamalla päästöille maksun ja kannustamalla päästöjen vähentämiseen. Esityksen mukaan EU:n ulkopuolella maksetun päästömaksun perusteella myönnettävän CBAM-maksun alennuksen laskentaa yksinkertaistettaisiin. CBAM-asetuksen mukaan maahantuoja voi hakea alennusta CBAM-maksuun lähtömaassa tosiasiallisesti maksetun päästömaksun perusteella. Esitys toisi

tämän tosiasiallisesti maksetun päästömaksun rinnalle vaihtoehdoksi vuodesta 2027 alkaen laskennallisen päästömaksun, jonka suuruus määritettäisiin komission määrittämien hiilen hintaa EU:n ulkopuolella kuvaavien laskennallisten oletusarvojen perusteella. Laskennalliset oletusarvot perustuisivat parhaaseen saatavilla olevaan tietoon ja EU:n ulkopuolisten maiden antamiin tietoihin. Lisäksi esityksen mukaan sallittaisiin alennuksen hakeminen CBAM-maksuun lähtömaan lisäksi myös muussa EU:n ulkopuolisessa maassa maksetusta hiilen hinnasta. Ehdotetuille muutoksille on komission mukaan tarve, koska CBAM-maahantuojilla on ollut vaikeuksia raportoida tietoja tuomistaan tuotteista EU:n ulkopuolella maksetuista tosiasiallisista päästömaksuista, joita ilman alennuksen hakeminen ei asetuksen mukaan ole mahdollista.

Esityksen mukaan komissio rajaisi päästösisällön laskentaa koskevien täytäntöönpanosäädösten ulkopuolelle sen, millä edellytyksillä katsotaan, että tosiasiallisia päästöjä ei voida määrittää asianmukaisesti.

Esityksessä niin ikään muutettaisiin tapaa, jolla tuotesidonnaisia päästöjä kuvaavat oletusarvot määritellään tilanteessa, jossa viejämaata koskevia luotettavia tietoja ei voida soveltaa. Nykyisen CBAM-asetuksen mukaan oletusarvot perustetaan keskimääräiseen päästöintensiteettiin tietyssä osuudessa kyseisen tavaralajin osalta heikoimmin suoriutuvista, EU:n päästökauppajärjestelmään kuuluvista laitoksista (CBAM-asetuksen mukaan laitosten osuus tullaan määrittämään myöhemmin annettavissa täytäntöönpanosäädöksissä). Esityksen mukaan EU:n päästökauppajärjestelmään kuuluvien laitoksien tietojen hyödyntämisestä luovuttaisiin ja siirryttäisiin käyttämään niiden kymmenen päästöintensiivisimmän EU:n ulkopuolisen viejämaan dataa, joiden kohdalla luotettavaa dataa on saatavilla. Komission mukaan muutos tukisi hiilirajamekanismin ympäristötavoitteita, sillä tuotesidonnaisia päästöjä kuvaavat oletusarvot olisivat korkeampia, jolloin myös taloudellinen kannustin ilmoittaa todelliset tuotesidonnaiset päästöt olisi voimakkaampi.

Esityksellä niin ikään yksinkertaistetaan tiettyjä tuotesidonnaisten päästöjen laskennan sääntöjä. Esityksen mukaan päästölaskennan piiristä poistettaisiin tiettyjä teräksen ja alumiinin valmistukseen liittyviä viimeistelyn prosesseja. Komission mukaan näillä prosesseilla on vain marginaalinen vaikutus tuotannon kokonaispäästöihin. Komissio perustelee muutosta sillä, että tällaisten prosessien päästöt eivät ole myöskään EU:n päästökaupan piirissä ja hiilirajamekanismin tulee myös tässä suhteessa peilata päästökaupan laskentasääntöjä. Lisäksi komissio ehdottaa, että EU:ssa tuotettujen CBAM-tuotteiden tuotantopanosten (prekursorien) päästöjä ei enää tarvitse ilmoittaa CBAM-tuotteen päästölaskentaa varten. Muutos vähentäisi hallinnollista taakkaa, mutta ei vaikuttaisi mekanismin päästökatteeseen.

Esityksessä selvennetään, että vaatimus akkreditoidun todentajan käyttämiseen koskisi jatkossa vain tosiasiallisten päästöjen raportointia. Nykyisen CBAM-asetuksen mukaan valtuutetun CBAM-ilmoittajan on varmistettava, että akkreditoitu todentaja todentaa CBAM-tuonnin tuotesidonnaiset kokonaispäästöt. Asetus ei täten ota kantaa siihen, onko todentamisvelvoitteessa eroa sen osalta, raportoiiko valtuutettu CBAM-ilmoittaja tosialliset päästöt vai päästöt oletusarvojen perusteella. Esityksen mukaan akkreditoidun todentajan käyttöä ei näin ollen vaadittaisi silloin, kun valtuutettu ilmoittaja raportoi päästöt oletusarvoilla.

3.3.3 CBAM-todistusten myynti ja takaisinosto

CBAM-asetuksen mukaan maahantuojan on hankittava maksullisia CBAM-todistuksia tuontia vastaavan päästösisällön mukaan. Todistukset ostetaan komission keskuskauppapaikassa ja ne rekisteröidään automaattisesti CBAM-tilille, jonka komissio perustaa jokaiselle valtuutetulle CBAM-ilmoittajalle. CBAM-todistusten myynnin ja takaisinostojen ensimmäistä mahdollista

ajankohtaa lykättäisiin tammikuun 2026 alusta helmikuun 2027 alkuun. Vaikka CBAM-todistusten myynnin alkamisajankohta viivästyy, CBAM-todistusten hankintavelvoitteeseen ja täten mekanismin kunnianhimon tasoon, ei ehdoteta muutoksia. Vuoden 2026 tuonnin päästöjen kattamiseksi maahantuojat veloitetaan ostamaan 1.2.2027 lukien CBAM-todistuksia hinnalla, joka vastaa sen vuosineljänneksen keskimääräistä EU:n päästöoikeuden hintaa, jona tuonti vuonna 2026 tapahtui. Vuonna 2027 tapahtuvasta tuonnista alkaen CBAM-todistusten ostoihin kohdistuisi ostohetken perusteella määräytyvä EU:n päästöoikeuden viikkokohtainen hinta, kuten alkuperäisessä asetuksessa säädetään.

Ehdotuksessa muutettaisiin myös veloitetta huolehtia siitä, että maahantuojan CBAM-rekisteritilillä on tuontivuoden aikana vähintään tietty minimimäärä CBAM-todistuksia, joilla tuonnin päästöjä katettaisiin tuontivuoden päätyttyä todistusten luovutusten yhteydessä. Muutosehdotus on, että tätä neljännesvuosikohtaisesti laskettavaa minimimäärää alennettaisiin 80 prosentista 50 prosenttiin tuontivuoden kunkin vuosineljänneksen loppuun asti kertyneen kumulatiivisen tuonnin päästöistä. Lisäksi maahantuojien mahdollisuutta pyytää viranomaiselta CBAM-todistusten takaisinostoa laajennettaisiin. Nykyisellään CBAM-velvollinen voi pyytää toimivaltaista viranomaista ostamaan takaisin enintään yhden kolmasosan todistuksista valtuutetun CBAM-ilmoittajan edellisenä kalenterivuonna ostamien CBAM-todistusten kokonaislukumäärästä. Ehdotuksen mukaan taas takaisinostovelvoitteen piiriin tulisivat kalenterivuoden ne todistukset, jotka valtuutettu ilmoittaja on tarvinnut täyttääkseen velvoitteen siitä, että CBAM-tilillä tulisi olla 50 prosenttia kunkin vuosineljänneksen loppuun asti kertyneen kumulatiivisen tuonnin päästöistä.

3.3.4 Valtuutetun CBAM-ilmoittajan aseman myöntäminen

Ehdotuksessa kevennettäisiin viranomaisen CBAM-lupaprosessia tietyiltä osin. CBAM-tuotteiden tuonnista on tulossa luvanvaraista 1.1.2026, niin että maahantuojat hakee valtuutetun CBAM-ilmoittajan lupaa toimivaltaiselta kansalliselta viranomaiselta. Voimassa olevan asetuksen mukaan ennen kuin toimivaltainen viranomainen myöntää valtuutetun CBAM-ilmoittajan aseman, sen on suoritettava valtuutushakemuksesta konsultaatiomenettely, jossa se tiedustelee komissiolta ja muiden EU-maiden toimivaltaisilta kansallisilta viranomaisilta, onko niillä huomioita muun muassa siihen, täyttääkö hakija CBAM-luvan myöntämisen kriteerit. Esityksen mukaan konsultaatioprosessista tulisi vapaaehtoinen. Esitys jättää kuitenkin epäselväksi, olisiko konsultaatio vapaaehtoinen vain silloin kun viranomainen on antamassa myönteistä lupapäätöstä vai myös kielteisen päätöksen kohdalla. Myös luvan kumoamisen osalta konsultaatioprosessi olisi ehdotuksen mukaan jatkossa vapaaehtoisen, riippumatta siitä pyytäkö hakija itse luvan kumoamista vai katsooko viranomainen, että lupa tulisi kumota.

Esityksen mukaan osaan maahantuojista kohdistuvaa vakuusvaatimusta ei olla muuttamassa. CBAM-asetuksen mukaan osana CBAM-luvan hakuprosessia toimivaltaisen viranomaisen on vaadittava vakuuden antamista, jos hakija ei ole ollut olemassa hakemuksen jättämisvuotta edeltävien kahden kokonaisen tilikauden ajan. Vakuutta vaaditaan, jotta hakija voi osoittaa taloudelliset ja toiminnalliset valmiutensa täyttää hiilirajamekanismiasetuksen mukaiset velvoitteensa. Vakuuden määrä määritellään hankittavien CBAM-todistusten määrään perusteella koskien sen kalenterivuoden tuontia, jona hakemus jätetään, ja sitä seuraavan kalenterivuoden tuontia.

3.3.5 Soveltamisala

Esityksen mukaan hiilirajamekanismin soveltamisalasta poistettaisiin kaoliinipitoiset ei-kalsinoidut savet. Komission mukaan muutosta perustelee se, että kaoliinipitoiset kalsinoidut savet ovat tuotteita, joihin kohdistuu hiilivuodon riski, kun taas kaoliinipitoiset ei-kalsinoidut

savet eivät ole. Komission mukaan kalsinoituja kaoliinipitoisia savia voi tietyissä tapauksissa käyttää klinkkerin korvaamiseen sementin tuotannossa, kun taas ei-kalsinoidut kaoliinipitoiset savet ovat keramiikkateollisuuden yksi päämateriaaleista. Keramiikka taas ei ole hiilirajamekanismin piirissä oleva sektori, joten muutos on perusteltu myös tästä näkökulmasta.

4 Ehdotusten oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Kestävyysraportointidirektiivin ja yritysvastuudirektiivin muutoksia koskevan ehdotuksen (COM(2025) 81 final) oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 50 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan g alakohhta sekä 114 artikla.

SEUT 50 artikla koskee 1 kohdan mukaan sijoittautumisvapauden toteuttamista tietyllä toimialalla. Kyseisen artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan tulee tarpeen mukaan sovittaa yhteen ja pyrkiä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään SEUT 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi. Viimeksi mainitun kohdan mukaan yhtiöillä tarkoitetaan siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

Osakeyhtiön sekä sellaisen henkilöyhtiön, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä toimii osakeyhtiö, kestävyysraportin laadintaa ja julkistamista säännellään EU:n tasolla tilinpäätösdirektiivillä 2013/34, jonka oikeusperustana on myös SEUT 50 artiklan 1 kohta. EU:n yhtiöoikeuden yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden vuoksi tällä ehdotuksella muutetaan mainittua direktiiviä.

SEUT-sopimuksen 114 artikla koskee sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia toimenpiteitä ja sen tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ja varmistaa lainsäädännön yhtenäinen ja syrjimätön soveltaminen Euroopan unionissa.

Hiilirajamekanismin osalta ehdotuksen (COM 2025 87 final) oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 192(1) artikla (ympäristö). SEUT 191 ja 192 (1) artiklojen mukaisesti asetusehdotuksella toteutetaan unionin ympäristöpolitiikan tavoitteita muun muassa ympäristön laadun säilyttämisestä, suojelusta ja parantamisesta sekä sellaisten toimenpiteiden edistämistä, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin, ja erityisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen.

Ehdotukset käsitellään noudattaen tavallista lainsäätämisyjärjestystä, jossa Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät yhdessä säädöksen. Neuvostossa hyväksymisestä päätetään määräenemmistöllä.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotusten oikeusperustaa on pidettävä asianmukaisena.

Komission mukaan *kestävyysraportointia* ja sen varmistamista koskevilla yhteisillä säännöillä varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset eri jäsenvaltioihin sijoittautuneille yrityksille. Merkittävät erot kestävyysraportointia ja -varmistamista koskevissa vaatimuksissa jäsenvaltioiden välillä aiheuttaisivat lisäkustannuksia yli rajojen toimiville yrityksille, mikä häiritäisi sisämarkkinoita. Jäsenvaltiot eivät yksin pysty muuttamaan voimassa olevaa EU:n lainsäädäntöä yritysten taakan keventämiseksi.

Komission mukaan ehdotuksessa säädetään yksinkertaisesta ja oikeasuhteisesta kestävyysraportoinnin kehyksestä, jossa yrityksiä kohdeltaisiin niiden koon mukaan. Suuriin

yrityksiin, joiden palveluksessa on yli 1000 työntekijää (eli yritykset, joiden palveluksessa on yli 1000 työntekijää ja joiden liikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa tai joiden tase on yli 25 miljoonaa euroa) sovelletaan pakollisia raportointivaatimuksia. Soveltamisalan ulkopuoliset yritykset (enintään 1000 työntekijää työllistävät yritykset) voivat käyttää oikeasuhteista vapaaehtoista standardia, jonka komissio hyväksyy delegoituna säädöksenä EFRAgin kehittämän VSME-standardin perusteella ja jolla suojataan arvoketjun loppupään yrityksiä soveltamisalan piiriin kuuluvien suurten yritysten liiallisilta tietopyynnöiltä.

Komission mukaan *yritysvastuudirektiivillä* varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset koko Euroopan unionissa yhdenmukaistamalla yritysten kestävyiden asianmukaista huolellisuutta koskevat säännöt, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden erilaiset voimassa olevat asianmukaista huolellisuutta koskevat säädökset. Jäsenvaltiot eivät voi yksin saavuttaa tavoitetta, joka koskee asianmukaista huolellisuutta koskevien vaatimusten ja niihin liittyvien julkista ja yksityistä täytäntöönpanoa koskevien säännösten yksinkertaistamista ja järjeistämistä. Sen vuoksi tarvitaan EU:n tason toimia.

Komission mukaan ehdotetuilla muutoksilla yritysvastuudirektiivistä tulee oikeasuhteisempi, kun muutoksilla pyritään yksinkertaistamaan ja virtaviivaistamaan yritysten huolellisuusvelvoitteita vaarantamatta direktiivin tavoitteita ja EU:n kestävyyskehystä. Ehdotuksen taustalla olevana poliittisena tavoitteena on nimenomaan vahvistaa edelleen direktiivin oikeasuhteisuutta, jotta sen tavoitteita voitaisiin saavuttaa tehokkaammin, ottaen huomioon joidenkin sidosryhmien pyynnöt, joiden mukaan yritysvastuudirektiivi olisi nykyisellään rasittanut kohtuuttomasti yrityksiä.

Komission mukaan *hiilirajamekanismiasetuksella* luotiin yhtenäiset puitteet, joilla varmistetaan vastaavuus EU:n sisämarkkinoilla sovelletun hiilen hinnoittelupolitiikan ja hiilen hinnoittelun välillä. Komission mukaan ehdotetut asetuksen yksinkertaistamiset parantavat entisestään raportointivaatimusten varmuutta.

Ehdotus rajoittuu muutoksiin, jotka ovat tarpeen säännösten noudattamisesta aiheutuvan rasitteen vähentämiseksi ja säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Komission katsoo, että ehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen, koska siinä ei ylitetä vaatimuksia, jotka ovat tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ehdotuksen tekstin perusteella valtioneuvosto myös katsoo, että ehdotukset ovat toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisia.

5 Ehdotusten vaikutukset

5.1 Kestävyysraportointia koskevat ehdotukset

5.1.1 Komission vaikutusarvio

Kestävyysraportointidirektiiviä koskevan ehdotuksensa yhteydessä vuonna 2022 komissio arvioi, että raportointivelvoite ulottuu noin 49.000 yritykseen, jotka kerryttävät noin kolme neljäsosaa kaikesta osakeyhtiöiden liikevaihdosta EU:ssa. Arvioitu kertakustannus siirtymästä uuteen raportointimalliin EU:ssa arvioitiin 1,2 miljardiksi euroksi ja jatkuva vuosikustannus 3,6 miljardiksi euroksi.

Nyt CSRD:n muutosehdotuksen yhteydessä komissio esittää kustannussäästöistä seuraava:

– CSRD:iin ja ESRS:iin ehdotettujen muutosten vuotuiset kokonaiskustannussäästöt olisivat noin 4,4 miljardia euroa. Tähän sisältyvät myös vuotuiset kustannussäästöt taksonomiatietojen ilmoittamista koskevista vapautuksista, jotka seuraavat CSRD:n soveltamisalan supistumisesta (0,8 miljardia euroa).

– Toistuvien vuosittaissäästöjen lisäksi muutosehdotukseen liittyy kertaluonteisia kustannussäästöjä, jotka syntyisivät soveltamisalan ulkopuolelle siirtyvien yritysten välttäessä raportointi- ja varmentamismenettelyiden perustamiselta, yhtäältä noin 1,6 miljardia euroa CSRD/ESRS-velvoitteista ja toisaalta 0,9 miljardia euroa taksonomia-velvoitteita.

Ehdotettujen muutosten komissio arvioi vähentävän CSRD:n soveltamisalaan kuuluvien yritysten lukumäärää noin 80 prosentilla.

5.1.2 Vaikutukset Suomen kannalta

Kestävyysraportointivelvollisten piirin supistaminen – kustannukset yrityksille

Komission esittämän arvion mukaan raportointivelvollisten joukko supistuisi viidesosaan siitä, mitä on nykysäännösten mukaan CSRD:n piirissä. Myös Suomessa ehdotus vaikuttaisi merkittävästi. Nykyisen suuryrityskriteeristön – jossa henkilöstörajana on 250 työntekijää – mukaisia yrityksiä on kaikkiaan noin 1.300.⁵ Ehdotuksen tarkoittamia 1.000 työntekijän yrityksiä on maassamme noin 130.⁶

Seuraavassa suuntaa-antavassa taulukossa esitetään arvio kustannussäästöjen yhteismäärästä, jos henkilöstöä koskeva raja-arvo suuryrityksen määritelmässä nousee komission muutosehdotuksen mukaisesti 1.000 työntekijään, ja sellaiset suuryritykset, joissa työntekijämäärä on 251–999 henkilöä, luopuvat tai eivät ryhdy raportointiin vapaaehtoisesti.

<i>Nykytilanne</i>	<i>Komission muutosehdotus</i>
• ”Ensimmäinen aalto”, so. keväällä 2025 raportoivat yritykset, noin 100 yritystä	• keväällä 2027 (ja sen jälkeen) raportointivelvollisia suuryrityksiä noin 130
• ”Toinen aalto”, so. keväällä 2026 raportoivat yritykset, noin 1.200 yritystä	
yht. 1.300 yritystä ⁷	yht. 130 yritystä

⁵ Hallituksen esitys 76/2024 s. 8.

⁶ Luku perustuu yksinomaan henkilöstömäärään, joten todellisuudessa komission muutosehdotuksen mukaisten suuryritysten määrä jää pienemmäksi. Lähde: Tilastokeskus, Yritykset henkilöstön suuruusluokan mukaan 2023, päivitetty 20.12.2024 (https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html#yritykset-henkiloston-suuruusluokittain).

⁷ Hallituksen esitys 76/2024 s. 8.

Näiden kahden tilanteen välinen erotus (so. 1.170 yritystä) siis kuvaa sellaisia voimassa olevan CSRD:n piiriin kuuluvia yrityksiä, joissa työntekijämäärä on 251–999 henkilöä ja jotka luopuvat tai eivät ryhdy raportointiin vapaaehtoisesti. Tähän määrään perustuen kustannussäästö olisi kaikkiaan noin 350–585 miljoonaa euroa.⁸

EU:n kestävän rahoituksen taksonomiaan liittyvien muutosten osalta merkittävin muutos liittyy soveltamisalan kestävyysraportointidirektiivin pienentymiseen, joka suoraan muuttaa myös taksonomia-asetuksen soveltamisalaa. Siten kestävyysraportointidirektiiviä koskevat vaikutukset kattavat keskeisiltä osin myös taksonomiaa koskevien muutosten arvioinnin.

Kestävyysraportointivelvollisten piirin supistaminen – vaikutukset rahoitusmarkkinoille

Kestävyysraportointidirektiivin tarkoittama ESG-informaatio on keskeinen perusta myös luottolaitosten, vakuutusyhtiöiden ja muiden rahoitusmarkkinatoimijoiden omien – niin ikään kestävyysraportointidirektiivistä ja muusta EU-sääntelystä juontuvien –velvoitteiden täyttämiseksi. Esimerkiksi parhaillaan kansallisesti ollaan toimeenpanemassa luottolaitoksia koskevaa ja vakuutusyhtiötä koskevia EU-lainsäädäntöjä, joiden mukaan niiden on esimerkiksi arvioitava niihin kohdistuvia kestävyysriskejä, analysoitava ja hallittava niitä. Siten kestävyystietojen tiedonsaannin heikentymisellä voi olla vaikutusta riskienarviointiin ja siten epäsuorasti rahoitusvakauteen.

Jos finanssialan velvoitteet pysyvät sellaisenaan, on niiden hankittava tiedot muuta kautta direktiiviehdotuksen tullessaan sellaisenaan voimaan, etteivät päädy rikkomaan niitä koskevaa EU-lainsäädäntöä, jonka laiminlyöminen on usein sanktioitua. Täten voi olla odotettavissa, että tarvittavat tiedot hankitaan tavalla, joka aiheuttaa kustannuksia finanssialalle, mutta myös niiden rahoittamille tai vakuutetuille yrityksille eli osin niille, joilta kestävyysraportointivelvoite ehdotetaan poistettavan. Esimerkiksi finanssimarkkinatoimijat voivat oma-aloitteisesti edellyttää rahoitus- tai vakuutusehdoissaan, että asiakasyritykset antavat sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeen finanssimarkkinatoimijan omien velvoitteiden täyttämiseksi. Vaikka tietojen kysymistä rajoitetaan komission direktiiviehdotuksessa pk-yritysten osalta, on katsottava, että kyseinen rajoitus ei koske muiden lainsäädäntöjen velvoitteiden täyttämiseen tarvittavia tietoja. Lisäksi muut sijoittajat, joita eivät koske lainsäädännölliset velvoitteet, mutta ovat muuten kiinnostuneita sijoituskohteidensa vastuullisuuteen ja kestävyysliittävistä riskeistä ja näkökulmista, saattavat asettaa vastaavanlaisia rahoitusehtoja.

Yritysten kestävyystiedoilla on kriittinen yhteys EU:n vihreän kehityksen ohjelman mukaisen ja EU:n kestävän rahoituksen strategian tavoitteen toteuttamiseksi: pääomavirtojen kohdentamiseksi enenevässä määrin kestäviin kohteisiin. Komission perusteluissa tai vaikutusarvioissa ei ole tuotu esiin, miten edellä tarkoitettu pääomavirtojen kohdentumistavoitteen toteutuminen voidaan turvata, jos finanssimarkkinatoimijat eivät saa

⁸ So. 1.170 yritystä * 300.000 euroa/yritys ja 1.170 yritystä * 500.000 euroa/yritys. Hallituksen esityksessä 20/2023 (s. 18) arvioitiin komission esittämiin tietoihin perustuen raportoinnista yrityksille aiheutuvia kustannuksia seuraavasti: ”- - suurelle pörssiyritykselle uusien raportointimenettelyjen käyttöönotosta aiheutuva kertakustannus on keskimäärin 320 000 euroa. Tästä järjestelmien hankintaan ja muiden ulkoisten kustannusten määräksi arvioidaan 146 000 euroa loppuosan koostuessa sisäisestä henkilöstötarpeen lisäyksestä sekä tarvittavasta koulutuksesta ja perehdyttämisestä ESG-kysymyksiin. Lisäksi - - suuressa pörssiyrityksessä raportointivaatimusten toteutumisen varmistamisesta uusien järjestelmien käyttöönotosta aiheutuu noin 287 000 euron määräinen compliance-kertakustannus.”

jatkossa omien velvoitteidensa täyttämisen edellyttämiä tietoja ja julkisesti saatavilla oleva tieto yritysten kestävydestä heikkenee. Komissio on aiemmin todennut, että yksityisten investointien suuntaaminen ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta vaikuttavasti edellyttää luotettavaa ja kattavaa raportointia (COM/2018/097 final). Kuitenkin ehdotettu 1000 työntekijän kriteeri nostaisi velvoitteen rajan huomattavasti korkeammaksi kuin mitä se oli aiemmin. Komissio ei ole arvioinut soveltamisalan muutokselle vaihtoehtoisia tapoja vähentää yritysten taakkaa kuten esimerkiksi raportointivaatimusten selkeyttäminen, määritelmien yhdenmukaistaminen, ohjeistukset sekä vaatimusten oikeasuhteistaminen.

Lisäksi ehdotuksen mukainen taksonomiaraportoinnin velvollisuuden rajaaminen kaikkein suurimpiin yrityksiin saattaa heikentää taksonomian roolia rahoitusalan työkaluna pääomavirtojen ohjaamisessa EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden mukaiseen taloudelliseen toimintaan.

Ehdotukseen sisältyvä mahdollisuus yrityksille raportoida osittain taksonomian mukaisesta toiminnastaan voi kannustaa yrityksiä kestävyyspyrkimyksissään ja toimintansa kehittämisessä taksonomiakriteerien osoittamaan suuntaan. Ehdotus voisi edesauttaa niin sanotun siirtymärahoituksen toteuttamista, millä voi arvioida olevan myönteisiä ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Osittaisesta taksonomian mukaisuuden raportoinnista voi aiheutua kielteisiä ympäristövaikutuksia, mikäli se muodostuu pääsäännöksi kestävä rahoituksen hankinnassa ja keinoksi välttää esimerkiksi ympäristötavoitteiden kannalta olennaisten DNSH-kriteerien soveltaminen.

Vaikutukset viranomaisille

Direktiiviehdotuksesta ei seuraa lisäkustannuksia eikä muita vaikutuksia viranomaistoimintaan.

5.2 Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset

5.2.1 Komission vaikutusarvio

Komissio ei ole tehnyt yritysvastuudirektiivin muutosehdotuksista varsinaista vaikutustenarvioita, mutta ehdotusten liitteenä on komission työasiakirja (SWD(2025) 80), jossa vaikutuksia on kuvattu. Ehdotus on osa isompaa komission työohjelman mukaan annettavaa sääntelykokonaisuutta, jolla pyritään yksinkertaistamaan yrityksiä koskevaa sääntelyä ja pienentämään yrityksille sääntelystä koituvaa hallinnollista taakkaa. Myös komission vaikutustenarviot painottuvat näihin seikkoihin, ehdotuksesta ei ole tehty ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia. Ehdotus voi kuitenkin tosiasiallisesti heikentää mahdollisuuksia ympäristöön ja ihmisoikeuksiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten tunnistamiseen, ehkäisemiseen ja lopettamiseen.

Huolellisuusvelvoitteen keskittämisen suoriin liikekumppaneihin arvioidaan vähentävän merkittävästi soveltamisalan piiriin kuuluvien yritysten aineellista soveltamisalaa ja mahdollista rasitetta sekä vaikutuksia liikekumppaneihin, erityisesti pk-yrityksiin ja keskikokoisiin yrityksiin sekä EU:ssa että sen ulkopuolella. Komissio kuitenkin huomioi, että monet yritykset toteuttaisivat edelleen asianmukaista huolellisuutta 1. portaan ulkopuolella vapaaehtoisesti noudattamalla YK:n ja OECD:n vapaaehtoisia ohjeita. Vaikka ehdotuksella vähennettäisiin yritysten hallinnollista taakkaa, yrityksillä olisi jatkossakin velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia arvoketjuissaan, kun niillä on siihen kohdistuvaa tietoa.

Ehdotuksen *tietopyyntöjä koskevan rajauksen* odotetaan rajoittavan vaikutuksia pk-yrityksiin vaikutusten tunnistamisvaiheessa eli vähentävän välillisiä kustannuksia vastuullisuusvaatimuksista toimintaketjun liikekumppaneille.

Ehdotetulla *liikesuhteen päättämistä koskevan velvoitteen poistamisella* kevennettäisiin yritysten taakkaa niissä tapauksissa, joissa kielteinen haitallinen vaikutus loppujen lopuksi poistuu, koska sopimussuhde säilyy tässä tilanteessa muuttumattomana eikä yrityksen tarvitsisi etsiä vaihtoehtoisia toimittajia. Koska velvollisuus keskeyttää liikesuhde kuitenkin säilyisi, jäisi yrityksille edelleen huomattavaa vaikutusvaltaa saada aikaan tarvittavat parannukset.

Pidentämällä kahden säännöllisen määräaikaisarvioinnin ja päivitysten välistä aikaväliä 1 vuodesta 5 vuoteen niihin liittyviä keskimääräisiä vuosittaisia toistuvia kustannuksia (joista suurin osa syntyy 5 vuoden välein) voitaisiin teoriassa alentaa komission mukaan jopa 80 prosentilla. Ehdotus vähentäisi myös taakkaa, jota aiheutuu soveltamisalaan kuuluvien yritysten liikekumppaneille, usein pk-yrityksille, jotka voivat saada laajoja tietopyyntöjä osana seurantatoimia.

Seuraamusten enimmäismäärää koskevalla muutoksella vahvennettaisiin valvontakäytäntöjen yhdenmukaisuutta koko EU:ssa, mikä helpottaa valvontaviranomaisten toimintaa ja selkeyttää yritysten asemaa. Ehdotus myös lisäisi niiden yritysten oikeusturvaa, jotka ovat alttiina mahdollisille seuraamusmaksuille.

Harmonisoinnin tasoa koskevilla muutoksilla pyritään lisäämään tasapuolisia toimintaedellytyksiä EU:ssa varmistamalla, että yrityksiin kohdistuisi vähemmän ylisääntelyä ja että säännösten erot eri jäsenvaltioissa vähenisivät.

Sidosryhmiä koskevilla muutoksilla kevennettäisiin yrityksiin kohdistuvaa taakkaa, mutta toisaalta tunnistetaan, että yritykset voivat menettää jonkin verran sidosryhmien osallistumisesta saatavaa arvoa. Muutoksen kokonaisrasituksen kevenemistä on tämän vuoksi komission mukaan vaikea arvioida. Ehdotetut muutokset eivät estäisi jatkossakaan esimerkiksi sellaisten kansalaisjärjestöjen kuulemista, joilla voi olla arvokasta tietoa haitallisista ympäristövaikutuksista.

Ilmastomuutoksen torjuntaa koskevilla muutoksilla selkeytetään ja yhdenmukaistetaan lainsäädäntöä raportoitavan sisällön suhteen ja poistetaan velvollisuus toteuttaa suunnitelman mukaiset ilmastomuutoksen hillintään liittyvät toimet. Vaikutuksia kuvaavassa komission työasiakirjassa ei ole tuotu esiin, miten suunnitelman laatimisen velvollisuus vailla toimeenpanon velvollisuutta vähentäisi yritysten hallinnollista taakkaa, eikä mahdollisia toimeenpanovelvoitteen poistumisesta aiheutuvia ilmastovaikutuksia.

Ehdotetulla *EU:n laajuisen siviilioikeudellista vastuuta koskevan järjestelmän poistamisella* jätettäisiin yritykset jäsenvaltioissa sovellettavien vahingonkorvausvastuujärjestelmien piiriin. Tämä vähentäisi sellaisten kansallisten lainkäyttöalueiden yritysten riskejä, joilla on sovellettavien ehtojen osalta rajoittavampia vastuujärjestelmiä kuin yritys vastuudirektiivi edellyttää. Kokonaisriskin vähentäminen riippuisi kuitenkin vastuuriskien mahdollisesta lisääntymisestä muilla lainkäyttöalueilla, joissa uhrin kannalta suotuisammat olosuhteet (esim. ankara vastuu ilman tuottamusta). Ehdotetulla järjestöjen ja ammattiliittojen valtuuttamista koskevan säännöksen poistamisella voitaisiin keventää yritysten taakkaa, kun niihin voisi kohdistua oikeustoimia harvemmilta kantajilta. Toisaalta myös oikeuskäsittelyt voisivat hajaantua siten, että eri uhrin nostavat kanteen yrityksiä vastaan erikseen eikä niputettujen menettelyjen kautta. Näin ollen rasituksen keventämisen vaikutusta on vaikea arvioida.

Yritysvastuudirektiivin muutoksilla odotetaan saatavan *lisäsäästöjä* yrityksille aiheutuviin kustannuksiin. Soveltamisalaan kuuluvien yritysten osalta tämä voisi merkitä noin 320 miljoonan euron toistuvia säästöjä vuodessa ja 60 miljoonan euron säästöjä aloituskustannuksissa, mikä johtuu pääasiassa säännöllisen seurannan harventuneesta tiheydestä ja alentuneista due diligence -velvoitteista l. portaalle.

Taulukko: komission arvio nykyisen voimassa olevan yritysvastuudirektiivin kustannuksista, n. 320MEUR vuosittain ja 90 MEUR alkukustannusta.

Direct incremental procedural compliance costs	Top 300 large EU companies	Subsidiaries of EU companies (40%)	Other EU companies in scope (60%)	Total
Number of companies:	300	2400	3300	6000
Per company costs adjusted to risk-based approach (-25%) and group effect (-50%, for subsidiaries):				
annual (in EUR)	480 000	19 500	39 000	-
one-off (in EUR)	140 000	5 500	11 000	-
Total for all companies under CSDDD as in force:				
annual (in EUR)	145 million	47 million	130 million	≈ 320 million
one-off (in EUR)	43 million	13 million	37 million	≈ 90 million

Taulukko: komission arvio uuden ehdotuksen säästöistä; kertosäästö 320 MEUR, alkukustannussäästö 60 MEUR.

Direct incremental procedural compliance costs (in EUR)	under the CSDDD as in force	under the CSDDD if amended	Total costs savings
annual	400 million	80 million	320 million
one-off	115 million	55 million	60 million

Taloudellisten vaikutusten lisäksi ehdotuksella saavutettaisiin komission mukaan selkeämpiä, johdonmukaisempia ja yksinkertaisempia oikeudellisia velvoitteita ja ennustettavampia

oikeudellisia riskejä yrityksille, jotka kuuluvat lainsäädännön soveltamisalaan. Komission ohjeistusten hyväksymisen aikaistamisen tarkoituksena on antaa yrityksille riittävästi aikaa valmistautua yritysvastuudirektiivin täytäntöönpanoon. Muutokset vähentäisivät komission mukaan myös oikeudellisen neuvonnan tarvetta yrityksille.

5.2.2 Vaikutukset Suomen kannalta

Yritysvastuudirektiivin sääntely koskisi Suomessa noin 70 yritystä ja kymmeniä konserneja (lähde: VATT Datahuone).

Yritysvastuudirektiivillä on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia suomalaisten yritysten toiminnalle. Sääntelyyn sopeutuminen ja noudattaminen vaativat yrityksiltä suoria kertaluonteisia ja toistuvia kustannuksia, jotka koostuvat muun muassa toimintapolitiikan laatimisesta, päivittämisestä ja siihen liittyvästä suunnittelutyöstä, toimittajien riskiarvioinneista, koulutuksesta sekä ICT-järjestelmien vaatimista uudistuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö on aiemmin arvioinut, että suurelle yritykselle voisi yritysvastuudirektiivistä aiheutua noin 390 000–460 000 euron kertaluonteiset kulut ja 220 000–290 000 euron toistuvat vuosittaiset kulut, riippuen yrityksen alihankkijoiden määristä.

Lähtökohtaisesti ehdotettu sääntely keventäisi suomalaisten yritysten taakkaa, kun sääntelyn edellyttämät prosessit yksinkertaistuisivat eikä toimenpiteitä edellytettäisi arvoketjussa yhtä kattavasti. Toisaalta sääntely kuitenkin edellyttäisi huolellisuutta koskevien perusprosessien olemassaoloa ja edellytysten vaatiessa koko toimintaketjun laajuista seurantaa ja omien toimenpiteiden tehokkuuden jatkuvaa arviointia. Varovaisesti arvioiden ehdotus voisi kuitenkin keventää sääntelystä suomalaisille yrityksille aiheutuvia kustannuksia noin neljänneksellä. Yrityksille koituvien kulujen kannalta olennaisempaa on, että ehdotus vähentäisi erityisesti välillisiä kustannuksia pk- ja keskikokoisille yrityksille, jotka ovat osana soveltamisalaan kuuluvien yritysten arvoketjuja (toimintaketjussa). Arvioita sääntelyn yrityksille aiheuttamista kustannuksista on tarkennettava olennaisesti direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

Yritysvastuudirektiiviä koskevissa vaikutuksissa on huomioitava, että toisaalta yhtenäen muuttuva sääntely-ympäristö aiheuttaa yrityksille epävarmuutta ja heikentää luottamusta toimintaympäristöön. Ehdotettu sääntely sisältää myös tulkinnanvaraisuuksia, mikä on omiaan heikentämään oikeusvarmuutta. Vaikka ehdotuksen tavoitteena on ollut epäohdonmukaisen sääntelyn ja siihen liittyvien prosessien yksinkertaistaminen, se voi aiheuttaa myös uusia soveltamisongelmia (esimerkiksi, milloin vaikutusten tunnistamista koskeva velvoite ulottuu 1. portaan ulkopuolelle ja milloin toimenpiteiden arviointeja tulee tehdä viiden vuoden arviointisyklin ulkopuolella).

Voidaan arvioida, että ehdotetut muutokset vievät huolellisuusvelvoitteen lakitasoista sääntelyä kauemmas kansainvälisistä vapaaehtoisista vakiintuneista huolellisuusvelvoitetta koskevista periaatteista (YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeva ohjaavat periaatteet, OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan), joiden mukaan huolellisuusvelvoite arvoketjussa tulee toteuttaa siellä missä riskit ovat suurimpia. Ehdotuksen mukainen toimintaketjun rajaaminen vaikutuksia tunnistettaessa kaventaisi huolellisuusvelvoitteen riskiperusteisuutta, kun se ohjaisi yrityksiä keskittymään 1. portaan liikekumppaneihin sen sijaan, että yrityksen tulisi tarkastella koko toimintaketjuun riskiperusteisesti. Ehdotetut muutokset voisivat myös vähentää koherenttiutta muun huolellisuusvelvoitetta koskevan EU-sääntelyn kanssa (mm. metsäkatoa, akkuja ja pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden myyntiä koskevat asetukset). Toisaalta ehdotettu sääntely velvoittaisi edelleen huolellisuusprosessin ulottamisen 1. porrasta pidemmälle, jos tietyt edellytykset

täyttyvät. Tietopyyntöjen rajoittaminen toimitusketjussa voisi myös hankaloittaa soveltamisalassa olevien yritysten mahdollisuuksia täyttää direktiivin velvoitteita.

Voidaan arvioida, että sääntelyehdotuksesta seuraisi se, että sääntelyyn jo valmistautuneiden yritysten tekemät toimenpiteet olisivat osin uusiin vaatimuksiin nähden ylimitoitettuja, kun sääntely ei edellyttäisikään niin kattavia toimia, joihin yritykset ovat valmistautuneet. Yritykset voisivat kuitenkin jatkossakin hyödyntää laatimiaan prosesseja ja tavoitella erottumista kilpailijoista vapaaehtoiselta pohjalta. Jännite vapaaehtoisten standardien ja lainsäädännön välillä voi kuitenkin lisätä yritysten kokemaa epävarmuutta ja sääntelykehikon epäselvyyttä, kun yritykset joutuvat toisaalta käyttämään panoksia osoittaakseen toimivansa säännösten mukaisesti ja toisaalta sijoittajat ja kuluttajat voivat edellyttää pidemmälle menevää riski- ja vaikutusperusteista huolellisuusvelvoitteen noudattamista. Käytännössä ehdotus helpottaisi hitaammin vastuulliseen toimintaan heränneiden yritysten asemaa. Samalla se osittain vesittäisi vastuullisuuteen proaktiivisesti suhtautuneiden yritysten tilannetta, jotka ovat jo linjanneet toimintatapojaan vapaaehtoisen kansainvälisen kehityksen ja voimassa olevan direktiivin mukaiseksi. On mahdollista, että jo vastuullisesti toimivien suomalaisten yritysten mahdollisuus saada kilpailuetua kaventuisi ehdotuksen johdosta. Vaikutusten tunnistamisvelvoitteen rajaaminen voi heikentää myös toimintaketjun alkupäähän kuuluvien vastuullisesti toimivien yritysten asemaa.

Yritysvastuudirektiivi on luonteeltaan sääntelyä, jossa suoria mittareita direktiivin ihmisoikeuksien ja ympäristön suojelua koskevien parannusten arvioimiseksi on ollut haastavaa määritellä. Nämä ovat puuttuneet mm. alkuperäisen direktiiviehdotuksen vaikutusten arvioinnista ja vastaavalla tavalla myöskään ehdotetun sääntelyn osalta ei ole käytettävissä arvioita siitä, paljonko saavutettava suojelun taso muuttuisi ehdotuksen myötä. Voidaan kuitenkin pitää jokseenkin varmana, että ehdotetut muutokset heikentäisivät yritysvastuudirektiivin alkuperäisten tavoitteiden toteutumista ja siten sääntelyn vaikuttavuutta, sillä tavanomaisimmin riskit tapahtuvat 1. porrasta kauempana toimintaketjussa. Direktiiviehdotuksen valmisteluaineiston perusteella on epävarmaa, saataisiinko ehdotuksella suhteessa yritysten käyttämiin panostuksiin enemmän vai vähemmän hyötyjä.

Sidosryhmien vaikuttamismahdollisuuksia koskevat ehdotukset liittyvät ennen kaikkea sääntelyn vähentämiseen ja muutokset yksinkertaistaisivat ja suoraviivaistaisivat prosessia yrityksen kannalta. Jossain tilanteissa tiettyjen järjestöjen rajaaminen pois sidosryhmien määrittelystä voi myös hankaloittaa yritysten tietojen keräämistä ja direktiivin tavoitteiden toteutumista. Voidaan arvioida, että ehdotus käytännössä vähentäisi velvoitteita kuulla sidosryhmiä, mutta toisaalta lisäisi sidosryhmiltä saatavien tietojen ja siten sääntelyn mukaisen ilmoitusmekanismin merkitystä arvioitaessa, milloin toimenpiteitä on kohdistettava 1. portaan ulkopuolelle.

Liikesuhteen katkaisemisen edellytyksen poistaminen voisi heikentää sääntelyn vaikuttavuutta jossain tilanteissa, mutta se ei kuitenkaan poistaisi velvoitetta toimia huolellisuusvelvoitteen mukaisesti näissäkin tilanteissa. Yrityksille jää edelleen velvollisuus liikesuhteen keskeyttämiseen vakavien vaikutusten tilanteessa, jos muilla säädetyillä keinoilla ei ole voitu poistaa haitallisia vaikutuksia.

Ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevan velvoitteen osalta sääntely kevenisi, kun direktiivi ei enää velvoittaisi yrityksiä ilmastosuunnitelman toteuttamiseen, ainoastaan laatimiseen. Ehdotus tarkoittaisi sääntelyn yhdenmukaistamista kestävyysraportointidirektiivin kanssa. Monet suomalaiset yritykset ovat jo laatineet ilmastosuunnitelman ja ne toimeenpanevat niitä, joten tältä osin sääntelyn keventämisen vaikutukset voivat jäädä vähäisemmäksi Suomessa.

Suomessa vahingonkorvausoikeudellisen vastuun sääntely vastaa pääpiirteittäin voimassa olevaa direktiiviä, joten muutoksilla ei olisi olennaisia vaikutuksia Suomessa direktiivin nojalla käsiteltäviin vahingonkorvauskanteisiin. Ehdotettu sääntely voisi vähentää voimassa olevaan direktiiviin nähden vaikutuksen kohteeksi joutuneiden (uhrit) keinoja saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Se ei kuitenkaan poistaisi tätä oikeutta vaan muuttaisi sen toteutuksen tapaa kansallisessa laissa säädetyn mukaiseksi.

Ehdotuksen voidaan myös arvioida yksinkertaistavan sääntelyn valvontaa, kun velvoite ei kattaisi yhtä laajasti yrityksen toimintaketjua. Toisaalta ehdotetussa muodossa sääntely sisältäisi tulkinnanvaraisuuksia mm. sen osalta milloin yrityksellä olisi ollut velvoite tunnistaa vaikutuksia toimintaketjussa 1. portaan ulkopuolella ja milloin toimenpiteiden arviointia tulee tehdä viiden vuoden arviointisyklin ulkopuolella, mikä voi luoda valvontaviranomaisten toimintaympäristöön haasteita.

5.3 Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset

5.3.1 Komission vaikutustenarvio

Komission ehdotuksen liitteenä olevassa asiakirjassa (SWD(2025) 58 final) arvioidaan, että *CBAM-tuonnin kynnysarvon muutoksella* hiilirajamekanismin velvoitteet poistuisivat EU-tasolla noin 182 000 maahantuojalta (90 prosenttia maahantuojista), joista suurin osa on pk-yrityksiä. Muutoksen jälkeen hiilirajamekanismin soveltamisalaan kuuluvista päästöistä katettaisiin edelleen yli 99 prosenttia, sillä selvä valtaosa hiilirajamekanismin alaisesta tuonnista EU-alueelle on komission mukaan harvalukuisten suuria määriä CBAM-tuotteita tuovien tuojien käsissä.

Komission ehdotuksen liitteenä olevassa asiakirjassa arvioidaan niin ikään, että uusi CBAM-tuonnin kynnysarvo vähentäisi hiilirajamekanismin liittyviä hallinnollisia kustannuksia EU-alueella noin 1 210 milj. euroa vuodessa. Tästä kustannusten kevenemisestä CBAM-maahantuojiin osuus olisi 1 123 milj. euroa ja viranomaisten 87 milj. euroa. CBAM-päästömaksutuloja uuden kynnyksen asettaminen vähentäisi noin 21 milj. euroa. Tämä vastaisi noin 1 prosenttia arvioiduista vuotuisista CBAM-tuloista EU-alueella (2,1 mrd. euroa).

Lisäksi esityksellä voi olla myös *muita hallinnollista taakkaa keventäviä vaikutuksia*. Komission ehdotus siitä, että EU:ssa tuotettujen CBAM-tuotteiden tuotantopanosten päästöjä ei enää tarvitse ilmoittaa CBAM-tuotteen päästölaskentaa varten, vähentää CBAM-velvollisten maahantuojiin sekä kolmansien maiden laitosten raportointivelvoitteita. Muutoksen seurauksena maahantuojiin datankeruovelvoitteet tuotantopanosten tietojen osalta vähenisivät.

5.3.2 Vaikutukset Suomen kannalta

Uusi *CBAM-tuonnin kynnysarvo* poistaisi Suomessa Tullin arvion mukaan CBAM-velvoitteet 92 prosentilta nykyisistä CBAM-velvollisista kuitenkin niin, että 99 prosenttia CBAM-tuonnin päästösisällöstä pysyisi mekanismin piirissä.

VATT:n datahuoneen työ- ja elinkeinoministeriölle tekemän analyysin mukaan hiilirajamekanismin alaisten tuotteiden tuonti on Suomessa hyvin keskittynyt pienen yritysjoukon käsiin. Tarkastelujaksolla 12/2023–11/2024 3069 yritystä toi CBAM-tuotteita Suomeen ja näistä puolella tavaroiden päästösisältö oli korkeintaan 0,2 tonnia. Tarkastelujaksolla 16 suurinta maahantuoja vastasi yhteensä 86 prosentista kyseisen ajanjakson CBAM-tuonnin päästöistä. Näiden maahantuojiin osuus tuonnin arvosta oli kuitenkin vain kaksi kolmasosaa, eli päästöissä mitattuna suurimpien tuojien tuonti on

keskimääräistä päästöintensiivisempää. 16 suurimman maahantuojan tuonnin päästösältö oli yhteensä 1,7 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttia päästötonnia, ja tuodun tavarán arvo oli 603 miljoonaa euroa.

CBAM-tuonnin kynnysarvon muutos poistaa pieniä määriä vuodessa tuovat maahantuojat hiilirajamekanismin velvoitteiden piiristä, jolloin hiilirajamekanismin aiheuttama hallinnollinen taakka näille toimijoille poistuu. Mekanismin piiriin jäävien maahantuojien hallinnollinen taakka ei kynnysarvon muutoksella vähene, vaan voi joltain osin kasvaa. Uuden paljouteen perustuvan 50 tonnin kynnysarvon myötä, CBAM-tuonnin nykyinen 150 euron kynnysarvo poistuu. Täten kynnysarvon muutoksen jälkeen mekanismin piirissä olevat maahantuojat ovat velvoitettuja raporttoimaan myös kaiken alle 150 euron arvoisen CBAM-maahantuonnin, jos tuonti ylittää tuonnin määrään perustuvan 50 tonnin kynnysarvon. Lisäksi uuden kynnysarvon myötä sellaisen maahantuojan, joka tuo CBAM-tuotteita maahan vain satunnaisesti, tulee seurata, ylittääkö sen CBAM-tuonti uuden vuosittaisen kynnysarvon, jolloin mekanismista seuraava hallinnollinen taakka ei täysin poistu, vaikka maahantuojan tuonti lopulta jäisikin kynnnyksen alle.

Komission esitykseen ei kuulu muutosehdotuksia liittyen *vakuuden antamiseen*. Vakuuden määrä saadaan laskemalla yhteen se lukumäärä CBAM-todistuksia, joka valtuutetun CBAM-ilmoittajan ilmoitetun tavaroiden tuonnin perusteella kuuluisi palauttaa. Luvanhakijan on ilmoitettava hakemuksessaan unionin tullialueelle tuotavien tavaroiden arvioitu rahallinen arvo ja määrä tavaralajeittain sinä kalenterivuonna, jonka aikana hakemus jätetään, ja sitä seuraavana kalenterivuonna. Uusille yrityksille vakuusvaatimus voi tarkoittaa rahoituskustannuksia ja täten vaikeuttaa uuden toimijan markkinoillepääsyä. Hiilirajamekanismin todistusten ostovelvoite tulee voimaan asteittain vuosina 2026–2034, jolloin myös vakuuden määrä kasvaa asteittain siirtymäaikana. Hiilirajamekanismin velvoitteiden astuessa asteittain voimaan, CBAM-todistusten ostovelvoitteen ensimmäisinä vuosina vakuuden määrä on vähäisempi ja nousee asteittain vuoteen 2034 saakka, jolloin CBAM-todistusten ostovelvoite on täysimääräinen. Toimivaltaisen viranomaisen on vapautettava vakuus viipymättä sitä vuotta, jona valtuutettu CBAM-ilmoittaja on palauttanut CBAM-todistukset, seuraavan toisen vuoden 31 päivän toukokuuta jälkeen. Vakuusvaatimuksen taloudellinen vaikutus maahantuojille on riippuvainen CBAM-tuonnin päästösältöstä ja vakuuden määrän arviointiin liittyy useita muuttujia, jotka täsmentyvät hiilirajamekanismin toimeenpanon aikana. Alustavan arvion mukaan esimerkiksi noin 800 tonnin teräslevyjen tuontimäärällä vaadittava vakuuden arvo olisi vuonna 2026 noin 3000 euroa (vuoden 2025 maaliskuun ETS-hinnalla laskien). Vuonna 2030 edeltävän esimerkin mukaisella teräslevyjen tuontimäärällä (vuoden 2025 maaliskuun ETS-hinnalla laskien) vaadittava vakuuden arvo olisi noin 58 000 euroa ja vuonna 2034 120 000 euroa. Vakuusvaatimuksen merkitys liiketoiminnalle ja kilpailumahdollisuuksille riippuu myös siitä, mikä on yrityksen maksukyky ja mikä on liiketoiminnallinen arvo, joka CBAM-tuotteiden tuontiin liittyy.

6 Ehdotusten suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Kestävyyssraportointidirektiivin suhdetta perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin on arvioitu tarkemmin muun muassa direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä eduskunnalle (HE 20/2023 vp) ja yritys vastuudirektiivin vastaavaa suhdetta valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 35/2022 vp). Direktiiviehdotus ei tuo olennaisia muutoksia sanottuihin aiempiin arvioihin.

Hiilirajamekanismiasetuksen suhdetta perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin on arvioitu hiilirajamekanismia koskevassa valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 57/2021 vp). Asetusehdotus ei tuo olennaisia muutoksia aiempiin arvioihin.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä itsehallintolaki, 18 ja 27 §:ssä. Itsehallintolain 27 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yhtiöitä ja muita yksityisoikeudellisia yhteisöjä.

8 Ehdotusten käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Komission ehdotuksen rajattuun sisältöön nähden odotuksena on, että asia etenee nopeasti. Esimerkiksi kestävyysraportoinnin osalta nopeaa käsittelyä puoltaa osaltaan myös se, että direktiivin muutos on omiaan vaikuttamaan valmistautumiseen kuluvaan tilikautta 2025 koskevaan kestävyysraportointiin, johon ovat voimassa olevaan CSRD:n nojalla velvollisia myös pörssilistaamattomat suuryritykset (ks. jaksossa 3.1 esitetty taulukko). Nopeaa käsittelyä puoltaa niin ikään myös se, että hiilirajamekanismin alaisten tuotteiden tuonnista EU-alueelle on tulossa luvanvaraista 1.1.2026. Komission ehdottama kynnysarvon muutos vaikuttaisi merkittävästi siihen, kuka tarvitsee valtuutuksen CBAM-tuonnille.

Neuvosto on aloittanut ehdotusten sisällön käsittelyn ripeästi Coreper II alle perustetussa Antici-alatyöryhmässä.

Euroopan parlamentissa ehdotuksen pääkäsittelystä vastaa direktiivin COM(2025) 81 final osalta JURI ja mielipidevaliokuntia ovat AFET, INTA, ECON, EMPL ja ENVI.

Euroopan parlamentissa ehdotuksen pääkäsittelystä vastaa asetuksen COM(2025) 87 final osalta ENVI ja mielipidevaliokuntina ovat INTA ja ITRE.

9 Ehdotusten kansallinen käsittely

Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti direktiivi- ja asetusehdotuksista kuulemistilaisuuden sidosryhmille ja viranomaisille 14.3.2025. Hiilirajamekanismia koskevaa ehdotusta on käsitelty myös hiilirajamekanismin kansallista toimeenpanoa koskevassa työryhmässä 19.3.2025.

Luonnos U-kirjeeksi käsiteltiin EU8 kilpailukyky-, EU10 rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet ja EU23 ympäristö -jaostojen yhteiskokouksessa 26.3.2025 ja mainittujen jaostojen kirjallisessa menettelyssä 27.-28.3.2025.

U-kirjelmä käsiteltiin EU-ministerivaliokunnassa 16.4.2025.

10 Valtioneuvoston kanta

10.1 Yleistä

Valtioneuvosto tukee yritysvastuun, kestävyysraportoinnin ja hiilirajamekanismin EU-tasoisien sääntelyn tavoitteita. Valtioneuvosto kannattaa Omnibus I -ehdotukseen sisältyviä kestävyysraportointidirektiivin, yritysvastuudirektiivin ja hiilirajamekanismiasetuksen muutoksia.

Valtioneuvosto tukee komission tavoitteita sääntelyn yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Valtioneuvoston tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Valtioneuvosto korostaa, että komission ehdotusten valmistelussa tulisi huomioida paremman

sääntelyn periaatteet ja pitää valitettavana, että ehdotuksesta muun muassa puuttuu vaikutusten arviointi.

Valtioneuvosto katsoo, että muutosehdotukset vähentävät olennaisesti yritysten hallinnollista taakkaa. Erityisesti kestävyysraportointidirektiiviä koskevat muutokset ja sen soveltamisrajaus ovat hyvin merkittäviä sääntelytaakan keventämisen kannalta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös pyrkimyksiä rajata erityisesti pk-yritysten hallinnollista taakkaa osana yritysten arvoketjuja. Samalla on kuitenkin varmistettava, että lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien yritysten hallinnollinen taakka ei kasva merkittävästi ja ne voivat täyttää velvoitteensa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvotteluprosessi etenee siten, että muutosehdotukset turvaavat jatkossakin sääntelyn ennakoitavuuden, oikeusvarmuuden ja yritysten tasavertaiset kilpailuedellytykset, estävät sääntelyn hajaantumista ja varmistavat eri vastuullisuussääntelyinstrumenttien keskinäisen koherenttiuden sekä kestävään liiketoimintaan siirtymisen ohjaavuuden.

10.2 Kestävyysraportointia koskevat ehdotukset

Valtioneuvosto lähtökohtaisesti kannattaa

i) komission ehdotusta kestävyysraportointidirektiivin soveltamisalan supistamisesta siten, että velvoitteen piiriin kului nykyistä suppeampi yritysjoukko, mutta supistamisen laajuudesta päätettäessä pitäisi ottaa huomioon rahoitusmarkkinatoimijoiden informaatiotarpeet, jotta voidaan ohjata pääomavirtoja kestävä kehityksen mukaisiin kohteisiin unionissa;

ii) komission ehdotusta kestävyysraportointistandardien yksinkertaistamisesta ja selventämisestä siten, että kestävyysvaikutusten tunnistamisen kannalta olennainen sisältö säilyy, samoin kuin sitä, että toimialakohtaisten standardien laatimisesta luovutaan. Valtioneuvosto painottaa komission ohjeistusten merkitystä sääntelyn yhdenmukaisen soveltamisen kannalta ja soveltamisalan ulkopuolelle jäävien yritysten vapaaehtoiseen raportointiin kannustamisessa.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota, ettei kestävyysraportointia koskevassa muutosehdotuksessa ole huomioitu finanssialaa sekä ehdotettujen muutosten yhteyttä rahoitusmarkkinalainsäädännön velvoitteisiin ja siten finanssialan tietotarpeita kattavasti. Ehdotetuilla muutoksilla ei tulisi merkittävästi vaikeuttaa finanssialan mahdollisuutta täyttää sujuvasti sitä sitovia EU-lainsäädännöstä tulevia velvoitteita.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti ehdotukseen, että yritykset voisivat raportoida osittain taksonomian mukaisesta toiminnastaan. Valtioneuvosto kuitenkin pitää tärkeänä, että taksonomian peruseriaatteena olevat merkittävän edistämisen ja ei merkittävää haittaa - kriteerit säilyisivät pääasiallisena mekanismina taksonomian mukaisuuden osoittamisessa.

10.3 Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti yritysvastuudirektiivin yksinkertaistamiseen hallinnollisen taakan vähentämiseksi, kuitenkin direktiivin ensisijaiset tavoitteet huomioiden.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uusi neuvoteltava sääntely muodostaisi yhdessä jo hyväksytyjen huolellisuusvelvoitteita koskevien säännösten kanssa mahdollisimman johdonmukaisen kokonaisuuden.

Valtioneuvoston näkemys EU-tasoiseen kestävyys- ja vastuullisuussääntelyyn on myönteinen, sillä yhdenmukainen unionin tasoinen vastuullisuussääntely edistää yritysten tasavertaista kilpailua ja Suomen kaltaisen pienen maan yritysten asemaa. Jotta jatkossakin varmistetaan sisämarkkinoilla toimivien yritysten kannalta oikeusvarma toimintaympäristö ja tasavertaiset kilpailuolosuhteet, valtioneuvosto puoltaa yritysvastuudirektiivin yhdenmukaistamisen tason laajentamista. Valtioneuvosto pitää tärkeänä ilmastonmuutoksen torjunnan toimien määrätietoista toteutusta yrityksissä, ja korostaa niiden merkitystä kilpailukyvyille.

Valtioneuvoston näkemys on, että yritysvastuusääntelyn tavoitteet voitaisiin saavuttaa tehokkaimmin velvoitteilla, jotka ovat yritykselle selkeitä ja realistisia toteuttaa. Yrityksillä tulisi olla todelliset mahdollisuudet noudattaa velvoitteita myös sellaisten yritysten arvoketjuun kuuluvien toimintojen osalta, jotka eivät ole yrityksen määräysvallassa. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotetut sääntelyä keventävät muutokset tukevat pääosin näitä tavoitteita. Vaikutusten tunnistamista koskevat muutokset muokkaavat yritysvastuudirektiiviä yritysten kannalta realistisempaan ja toteuttamiskelpoisempaan suuntaan, minkä vuoksi ehdotuksia voidaan kannattaa. Samalla valtioneuvosto kiinnittää huomioita siihen, että haitallisten vaikutusten arvioinnin rajaaminen lähtökohtaisesti suoriin liikekumppaneiden rajaa huomattavasti yritysten huolellisuusvelvoitetta erityisesti kolmansissa maissa. Valtioneuvosto myös huomioi, että komission ehdotukset on valmisteltu nopealla aikataululla ja arvioi, että pitkäjänteisemmällä valmistelulla olisi voitu päästä yritysvastuusääntelyn toimivuuden kannalta vielä tarkoituksenmukaisempaan lopputulokseen. Neuvotteluissa olisikin tarpeen vähentää sääntelyyn sisältyvää tulkinnanvaraa siitä, milloin vaikutusten tunnistamista koskeva velvoite ulottuu toimintaketjun 1. portaan ulkopuolelle, huomioiden riskiperusteisuus. Olisi tärkeää välttää muutoksia, jotka välillisesti johtaisivat raskaampiin ja monimutkaisempiin sääntöihin direktiivin piiriin kuuluville yrityksille ja niiden liikekumppaneille, etenkin pk-yrityksille.

Valtioneuvoston mielestä toimenpiteiden arviointifrekvenssin pidentäminen yhdestä viiteen vuoteen pienentää yrityksen taakkaa tilanteissa, joissa muutoksia ei ole tapahtunut. Muutos ei kuitenkaan poista sitä, että arviointi on tehtävä uudestaan aina merkittävän muutoksen jälkeen ja aina jos on aiheellista uskoa, että käytetyt keinot eivät ole riittäviä tai ilmaantuu uusia riskejä. Valtioneuvosto arvioi, että nämä tilanteet ovat olennaisimpia sääntelyn vaikuttavuuden kannalta. Valtioneuvosto pitää muutosta asiallisena huomioiden sääntelyn hallinnollisen taakan keventämisen tavoitteen. Neuvotteluissa olisi kuitenkin tarpeen selvittää vielä tulkintaa, milloin toimenpiteiden arviointia tulee tehdä viiden vuoden arviointisyklin ulkopuolella.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yritysvastuudirektiivi rakentuu edelleen OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille omaksutun kuusiportaisen huolellisuusprosessin varaan. Valtioneuvoston mielestä tämä elementti olisi olennaista säilyttää sääntelyssä jatkossakin, sillä näin sääntely voidaan rakentaa yleisesti yrityksissä tunnettujen kansainvälisesti käytössä olevien vastuullisen liiketoiminnan periaatteiden varaan. Valtioneuvosto pitää kuitenkin välttämättömänä, että vapaaehtoisista ohjeista sääntelyä johdettaessa huolehditaan siitä, että sääntely täyttää lainsäädännölle asetettavat vaatimukset ja se on yrityksille toteuttamiskelpoista. Ehdotus tukee yleisellä tasolla näitä tavoitteita.

Valtioneuvosto puoltaa seuraamusten asettamista koskevien yhdenmukaisten suuntaviivojen laatimista. Valtioneuvosto näkee, että voimassa oleva säännös enimmäisseuraamuksen vähimmäismäärästä ei käytännössä ohjaisi sanktioiden käyttöä tavanomaisissa valvontatilanteissa, joissa seuraamusmaksun enimmäismäärä ei tulisi kuitenkaan

sovellettavaksi. Voimassa oleva säännös voi valtioneuvoston mielestä johtaa hyvinkin erilaiseen soveltamiseen eri jäsenmaissa.

Valtioneuvosto katsoo, että siviilioikeudellista vastuuta koskevien säännösten osalta Suomi on saavuttanut yritys vastuudirektiiviä koskevat keskeiset neuvottelutavoitteensa ja kokonaisarvioinnin perusteella hyväksynyt direktiivin. Valtioneuvosto katsoo, että yritysten siviilioikeudellista vastuuta tulisi tarkastella osana neuvottelukokonaisuutta ja ehdotetulla sääntelyllä tulisi turvata vahingonkorvausasian asianosaisille riittävät oikeussuojakeinot.

Valtioneuvosto painottaa komission ohjeistusten merkitystä sääntelyn yhdenmukaisen soveltamisen kannalta ja kannattaa niiden laatimisen aikaistamista.

10.4 Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset

Hiilirajamekanismi yleisesti

Valtioneuvosto pitää hiilirajamekanismin yksinkertaistamisen esitystä tarpeellisena ja kannattaa yleisesti hallinnollista taakkaa vähentävien toimenpanoratkaisujen löytämistä. Valtioneuvosto katsoo, että hiilirajamekanismin tehokas ja tarkoituksenmukainen toimenpano on ratkaisevaa siinä, miten mekanismi täyttää sille asetut tavoitteet.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna nykyisen CBAM-asetuksen mukaista vaiheittaista käyttöönoton aikataulua, sillä ennakoitavuus turvaa investointi- ja sääntely-ympäristön vakautta, jota vähäpäästöiset investoinnit tarvitsevat toteutuakseen. Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että hiilirajamekanismin yksinkertaistamisen ja tehostamisen esityksellä komissio avaa asetuksen vain rajatuilta osin. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että laajemmat mekanismin muutokset tarvitsevat tuekseen huolellista vaikutustenarviointia. Valtioneuvosto katsoo, että erityisesti mahdolliset laajennukset monimutkaisempiin tuotteisiin tai uusiin tuotantopanoksiin edellyttävät kattavia arvioita, sillä vaikutukset tuotannon arvoketjussa voivat olla hyvin moninaisia. Valtioneuvosto huomioi, että ennakko vaikuttaminen tulevaan laajempaan hiilirajamekanismin uudistukseen on tärkeää.

Yksinkertaistamisen ja tehostamisen esitys

Valtioneuvosto pitää perusteltuna hiilirajamekanismin kynnysarvon muuttamista siten että mekanismi kohdistuisi jatkossa niihin maahantuojiin, joiden tuonnin päästösältö on merkityksellinen hiilirajamekanismin tavoitteiden ja tehokkaan toimenpanon toteutumisen kannalta. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ehdotettu CBAM-tuonnin kynnysarvon muutos vähentää merkittävästi pieniin ja keskisuuriin maahantuojiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähentämättä juurikaan mekanismin päästökattavuutta tai kerryttämiä tuloja. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio voi tarkastella kynnysarvoa säännöllisesti mekanismin kiertämisen ehkäisemiseksi ja sen varmistamiseksi, että mekanismin päästökattavuus säilyy korkeana. Valtioneuvosto korostaa, että erityisesti kynnysarvon täyttymisen valvonnassa tulee kiinnittää huomiota selkeään ja tehokkaaseen tehtävienjakoon komission ja jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Valtioneuvosto voi tarkastella myös muita muutoksia kynnysarvon määrittämiseen perusteisiin sillä edellytyksellä, että ne tehostavat hiilirajamekanismin hallintoa siten että mekanismin päästökattavuus säilyy.

Valtioneuvosto katsoo, että valtuutetun CBAM-ilmoittajan aseman myöntämistä koskevan konsultaatiomenettelyn tulisi olla vapaaehtoinen. Valtioneuvosto katsoo, että uusiin yrityksiin kohdistuva vakuuden antamisen velvoite on joustamaton ja toimivaltaisella viranomaisella tulisi olla laajempi mahdollisuus harkita miltä hakijoita se vaatii vakuutta.

Valtioneuvosto kannattaa mahdollisuutta käyttää laskennallisia oletusarvoja EU:n ulkopuolella maksetulle hiilen hinnalle. Valtioneuvosto pitää hyvänä päästöarvojen laskentaan ja todentamiseen liittyviä muutosehdotuksia sekä CBAM-todistusten myyntiin ja takaisinostoon liittyviä ehdotettuja muutoksia.

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen mukaisen rajatun mekanismin toimeenpanoa selkiyttävän muutoksen soveltamisalaan.

Valtioneuvosto korostaa komission keskeistä roolia mekanismin yhdenmukaisen toimeenpanon varmistamisessa EU-alueella. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tulevissa hiilirajamekanismiasetuksen täytäntöönpanosäädösten ja delegoitujen säädösten suunnittelussa sekä mekanismin toimeenpanossa komissio tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa.